

VAN BOTERBERG TOT SUPERHEFFING

1973

Jaar	Melkveehouders / koeien	Melkkoeien x 1000	Melk/vet /eiwit gem. / koe	Melkgeld cent/kg.	Melk Mln. kg	Kaas ¹⁾ mln. kg.	Boter ¹⁾ mln. kg.	Boterberg mln. kg.	M-Melkp. mln. kg

1) Productie / consumptie / export

1973		Denemarken. Ierland en Ver. Koninkrijk bij EG – (EG-9)	
1973-01-09	LC	PZ. v. Dam: ‘Wel alle kaas naar Frankrijk’	
1973-01-10	LC	PZ. v. Dam: ‘Bijna negen miljard kg melk in Nederland’	
1973-01-11	PZC	PZ. v. Dam: ‘Melkboer klem tussen stunt- en importmelk’	
1973-01-22	ZZNB	Rond het melkvet is een hevige strijd te verwachten – I	
1973-01-23	ZZNB	Rond het melkvet is een hevige strijd te verwachten – II	
1973-02-02	LC	‘Er staat een nieuwe zuivelcrisis voor de deur’, zegt Schelhaas.	
1973-02-15	ZZNB	Den Haag: Demonstratie bijeenkomst melkhandelaren	
1973-02-17	PZC	Minimumprijs voor melk, tegen stuntmelk supers	
1973-03-23	LC	Consument merkt niets van andere landbouwprijzen	
1973-03-27	LC	Halve boterberg naar Rusland?	
1973-03-29	LC	Frico bouwt niet aan boterberg	
1973-04-10	LC	Opiniestuk: ‘Boeren onder vuur’	
1973-04-21	LC	Ingezonden: Boterschandaal	
1973-09-12	NvhN	R. Zijlstra FNZ.: ‘Wereld met EEG-melk meer mans’	
1973-12-18	LC	Kaasexport bereikt een recordhoogte – 200 mln. kg	

1973

Leeuwarder Courant, 1973-01-09

PZ. van Dam: Wel alle kaas naar Frankrijk

RIJSWIJK - Frankrijk zal met melkpoeder bereide Nederlandse kaas wel degelijk moeten toelaten. Dit meent in tegenstelling tot het syndicaat van Franse producenten van „Goudse” en „Edammer” kaas de voorzitter van het *productschap voor zuivel*, Ir. B. van Dam. Frankrijk behoort namelijk, net als Nederland en verscheidene andere landen in en buiten de EEG, tot de ondertekenaren van de „Code of principles”, een overeenkomst die international geldende maatstaven voor de samenstelling van zuivelprodukten bevat. Bereiding van zuivelprodukten uit melk die uit melkpoeder en melkvet wordt „gereconstrueerd”, is hierin toegestaan.

Ir. Van Dam deelde dit maandag in Den Haag mee in een nieuwjaarsbijeenkomst met de pers. Hij vertelde ook dat er in ons land waarschijnlijk geen druk gebruik zal worden gemaakt van de door de overheid geopende mogelijkheid, magere melkpoeder bij de kaasbereiding te gebruiken.

Ir. Van Dam maakt een vergelijking tussen de opmerkingen over de Nederlandse kaasprijs en de Leeuwarder kaasnotering, gemaakt door enerzijds het Franse syndicaat, anderzijds de Kamer van Koophandel te Gouda in zijn jaarverslag. De Fransen vinden dat Nederland zich schuldig maakt aan dumping doordat de Nederlandse melkveehouders minder voor hun melk krijgen dan hun Franse collega's, en betichten Nederland ervan de Leeuwarder kaasnotering te laag te houden. De Goudse Kamer van Koophandel zegt dat Nederlandse kaas in het buitenland tegen afbraakprijzen is verkocht terwijl, om de binnenlandse prijs te handhaven, de Leeuwarder notering kunstmatig in stand werd gehouden.

Conclusie van ir. Van Dam: als de een zegt dat hij te laag, de ander dat hij te hoog wordt gehouden, is die Leeuwarder notering zo gek nog niet. Kennelijk werd de Kamer van Koophandel geïnspireerd door kopers van kaas, terwijl de Franse fabrikanten uiteraard van een verkopersstandpunt uitgingen.

Leeuwarder Courant, 1973-01-10

Ir. B. van Dam in nieuwjaarstoespraak

Bijna negen miljard kg melk in Nederland

RIJSWIJK - Het is lang geleden dat in een jaar tijds de melkproductie en de melkaflevering aan fabrieken in ons land zo sterk zijn gestegen als in 1972: de produktie met 8,5 procent tot ruim 8,9 miljard kilo, de aflevering met 7,5 procent tot ongeveer 8.5 miljard kilo.

Ir. B. van Dam, voorzitter van het *Produktschap voor Zuivel*, vertelde het woensdag in zijn nieuwjaarsrede. Met die produktiestijging hebben de afzetmogelijkheden geen gelijke tred gehouden, zodat we opnieuw in een overschotsituatie verkeren en ook in de loop van dit nieuwe jaar zal er nog wel een onevenwichtige zuivelmarkt zijn. In Nederland, België. Frankrijk en West-Duitsland samen is de melkaflevering het afgelopen jaar 2,8 miljoen ton gestegen. Voegt men er de drie nieuwe EEG-leden Engeland, Denemarken en Ierland bij dan komt men

voor de zeven landen samen tot een aanvoerstijging met ongeveer vier miljoen ton of bijna de helft van de hele Nederlandse melkproduktie.

De Nederlandse produktietoename, vertelde de voorzitter, is voor twee derde toe te schrijven aan de uitbreiding van de melkveestapel (met vier procent tot bijna twee miljoen dieren), voor de rest aan de stijging van de gemiddelde melkgift per koe met honderd kilo tot 4.560 kilo.

De waarde van Nederlands totale zuivelexport heeft in het afgelopen jaar bijna f2.1 miljard bedragen, ongeveer f72 miljoen meer dan in 1971. Het aandeel hierin van de uitvoer naar EEG-partnerlanden steeg van 57 tot 58,5 procent.

‘s Voorzitters traditionele voorspelling voor de veehouder: In het melkprijsjaar april 1972-april 1973 een gemiddelde opbrengst van f40,25 per honderd kilo melk met 3,7 procent vet. Dat is iets minder dan de geldende richtprijs van f40,62 en ruim een gulden meer dan de melkopbrengst van 1971-'72, die aanzienlijk boven de toen geldende richtprijs lag.

Provinciale Zeeuwse Courant, 1973-01-11

Voorzitter produktschap: 30 pct melk gekocht in winkels

Melkboer klem tussen stunt- en importmelk

RIJSWIJK (ANP) - Het lijkt erop dat de Nederlandse melkboer (of melkman) klem komt te zitten tussen importmelk en binnenlandse stuntmelk. Dit zou althans af te leiden zijn uit wat ir. B. van Dam, voorzitter van het *produktschap voor zuivel*, woensdag in zijn nieuwjaarsrede vertelde over de ontwikkelingen op de consumptiemelkmarkt.

Nederlandse zuivelfabrieken hebben het afgelopen jaar 28 miljoen kilo of 1,7 procent minder consumptiemelk en consumptiemelkprodukten op de binnenlandse markt verkocht dan in 1971. Dat kwam mede doordat er meer uit West-Duitsland en België werd ingevoerd. Voor de import van Belgische gesteriliseerde melk nam vrij snel toe. In toenemende mate gaat dit produkt de Nederlandse consumptiemelk beconcurreren. Het wordt veelal verkocht in levensmiddelenbedrijven, die het voor lagere prijzen aangeboden hebben gekregen dan de Nederlandse melk.

Maar niet alleen ingevoerde melk wordt tegen lokprijzen verkocht. Het stunts met de melkprijs door supermarkts, cash- and carrybedrijven en dergelijke begint een steeds grotere omvang aan te nemen. Begin oktober kochten de huishoudingen 13 procent van de gepasteuriseerde melk voor prijzen, die vijf cent of meer per liter lager waren dan wat de aan de deur komende melkhandelaar voor flessenmelk vroeg. Veel melkhandelaren zien door deze prijs- onderbieding hun afzet drastsch verminderen, aldus ir. Van Dam.

Dertig procent

De huishoudelijke aankopen van melk 'aan de deur' zijn, volgens gegevens van het *Nederlands Instituut voor Agrarisch Marktonderzoek*, tussen 1968 en vorig jaar gedaald van 85 tot 71 van de totale omzet. Bijna dertig procent van de melkaankopen geschiedt dus in de levensmiddelenwinkels. In de 71 procent voor de aankopen aan de deur is de omzet van de rijdende winkels inbegrepen. In de totale melkomzet hebben die nu een aandeel van 17 procent.

Rond een kwart van alle gepasteuriseerde volle melk (melk met ten minste 3,15 procent vet) wordt gekocht tegen prijzen die liggen onder de bij de melkhandelaren gangbare prijs. Dat is twee maal zo veel als een jaar geleden. Aan de minister van economische zaken is al gevraagd, het produktchap opnieuw de bevoegdheid te verlenen tot het vaststellen van minimumprijzen voor consumptiemelk en consumptiemelkprodukten. Het produktschapsbestuur vindt dat er sprake is van excessieve prijsconcurrentie, die de ambulante melkhandel in zijn bestaan bedreigt. Het vindt maatregelen op zo kort mogelijke termijn dringend noodzakelijk.

Melkproduktie

Het is lang geleden dat in een jaar tijds de melkproduktie en de melkaflevering aan fabrieken in ons land zo sterk zijn gestegen als in 1972: de produktie met 6,5 procent tot ruim 8,9 miljard kilo; de aflevering met 7,5 procent tot ongeveer 8,5 miljard kilo.

Met die produktstijging hebben de afzetmogelijkheden geen gelijke tred gehouden, zodat we opnieuw in een overschotsituatie verkeren en ook in de loop van dit nieuwe jaar zal er naar 's voorzitters verwachting nog wel een onevenwichtige zuivelmarkt zijn. In Nederland, België, Frankrijk en West-Duitsland samen is de melkaflevering het afgelopen jaar 2,8 miljoen ton gestegen. Voegt men er de drie nieuwe EEG-leden, Engeland, Denemarken en Ierland bij dan komt men voor de zeven landen samen tot een aanvoerstijging met ongeveer vier miljoen ton of bijna de helft van de hele Nederlandse melkproduktie.

Boter

Bij boter, zo zette de heer Van Dam uiteen, was van evenwicht tussen vraag en aanbod geen sprake. Van dit produkt werd 62000 ton ingeleverd bij het interventiebureau, dat er eind december nog 34.000 ton van in huis had, tegen een kleine 300 ton aan het begin van het jaar. Het binnenlandse boterverbruik, 29.000 ton, lag iets beneden dat van 1971, de uitvoer van boter en botervet, daalde met 13.000 ton tot 97.000 ton. Hoofdzakelijk zat dat in het botervet (daling 10.000 ton). De uitvoerwaarde, f 555 miljoen, was wel wat hoger dan in 1971. Dat kwam doordat de uitvoer naar de EEG-landen een lichte stijging vertoonde tot 65.000 ton.

Kaas

De kaasproduktie steeg van 306.000 tot 322.000 ton, waarvan 7.000 ton boerenkaas. Hadden de producenten zich niet eigener beweging een zekere zelfbeperking opgelegd, dan zou de produktie van fabriekskaas ongetwijfeld nog aanzienlijk hoger zijn geweest.

Toch was de verhouding tussen vraag en aanbod nog zo dat de kaasprijs vrijwel het hele jaar onder druk stond en zich nagenoeg niet kon losmaken van het lage niveau waarop hij in mei gekomen was. De waarde van Nederlands totale zuivelexport heeft in het afgelopen jaar bijna f 2,1 miljard bedragen, ongeveer f 72 miljoen meer dan in 1971. Het aandeel hierin van de uitvoer naar EEG-partnerlanden steeg van 57 tot 58,5 procent.

Van het vaderlandse erf

Rond het melkvet is een hevige strijd te verwachten (I)

Slapende reus FNZ wordt wakker

Terwijl de Europese boterberg al hoger wordt en slechts met zeer grote kosten (dus: toelagen) afgegraven kan worden is er geen krimp op dat de vergrote E.E.G. een andere en betere situatie zal kennen. Want het is wel waar dat de Britten boter eten, maar even waar is het dat grote invoerkontingenten voor Australië en Nieuw-Zeeland zijn vrijgehouden, terwijl Ierland en Denemarken hun boterproductie vermoedelijk zullen uitbreiden. Waarom ook niet? Wij doen het óók want het wordt goed betaald. Tweederde van de melkopbrengst, die toch al niet slecht is, haalt men uit de boteropbrengst, dus voor een groot deel uit gemeenschapsgeld.

Desondanks wordt boter zo zachtjesaan een artikel dat niet meer aan straatstenen van Nederland is kwijt te raken. Elders in de E.E.G. stijgt het verbruik van margarine. De oorzaken zijn bekend genoeg.

Wij eten teveel vet

In 1969 at iedere Nederlander 135,5 gram vet per dag, in 1970 en in 1971 vermoedelijk, 134,1 gram. U ziet, dat dit 60 gram te hoge vet verbruik tamelijk constant blijft. Ruim 40 % van dat vet komt uit margarine, 24 % uit vlees en spek, 16 % uit spijs- en slachtvetten en slechts 11,4 % uit melk. Onder invloed van de anti-vet-reklame zal het te hoge verbruik, naar men verwacht, gaan dalen maar de 5,3 % uit boter eveneens.

Boter is het klassieke voorbeeld geworden van de z.g. dure landbouwproductie in de EEG. Want iedereen vergelijkt de prijs van boter met die van margarine. Daarbij vergeet men, dat vrijwel alle spijsvetten en oliën die nodig zijn voor de bereiding van margarine de EEG onbelast binnen gekomen zijn, terwijl de boter een melkprodukt is en dus alle stijgingen van lonen, lasten e.a. kosten heeft, meegemaakt en nog dagelijks meemaakt. Daarbij gelieve men te bedenken, dat een groot deel van, de grondstoffen voor margarine uit ontwikkelingslanden komt, die dus maar armeterig betaald worden. In dien men iets zou willen doen: een flinke heffing op alle soorten vet die de EEG binnen komen zou een heel aardig potje vormen waaruit men de goedwillende ontwikkelingslanden zou kunnen helpen.

Dit had er natuurlijk al moeten zijn sinds 1967, toen de zuivelverordeningen van de EEG van kracht werden. Helaas, het zou thans het levensmiddelenpakket wat duurder maken en alleen dáárom al heeft het voorstel weinig kans. Hier heeft zowel de boer als de zuivelindustrie zich bij de neus laten nemen. Maar er is nog veel meer.

Van het vaderlandse erf

Rond het melkvet is een hevige strijd te verwachten

Slapende reus wordt wakker (II)

F.N.Z. ontwaakte

Drs. Schelhaas van de F.N.Z. heeft te elfder ure eens een studie gemaakt van de vervangingsmiddelen voor melk en -zuivel, lees: margarine. Die studie is in F.N.Z.-kringen verspreid en levert weer andere studies op. Tevens werd een deel van het stuk gepubliceerd in het officieel orgaan van de F.N.Z. en daaruit blijkt, dat de zuivelreus (eens de grootste industrie van ons land) wakker gaat worden.

Allereerst is men er achter gekomen dat vele margarines altijd (bij hitte en kou) goed smeerbaar en houdbaar zijn. Die eigenschappen wil men de boter ook gaan geven d.m.v. toevoegingen. Ook wil men een wat soepeler beleid t.a.v. spullen waarin melkvreemde vetten zijn verwerkt.

Hoe belangrijk dat alles ook is, het zinkt in het niet bij de medische strijd. Zoals bekend vertelt de t.v.-reclame ons, dat er verband is tussen het eten van dierlijk vet en het optreden van hart- en vaatziekten. Er verschijnen zelfs pseudomedische rapporten om dit aan te tonen, al dan niet via de cholesterolkwestie. Wereldwijd bezien zijn er echter voldoende rapporten, die aantonen dat een te groot verbruik van vet hart- en vaatziekten begunstigt maar niet de keuze van de soort vet. Eigenlijk spreekt dat vanzelf, want zelfs boter bevat nog 40 procent onverzadigde vetzuren. Ook zijn er vele rapporten die aantonen, dat een eenzijdig gebruik van plantaardige vetten met linolzuur zeer ongezond is.

Het betreuenswaardige is echter, dat in Nederland geen rapporten bestaan die deze feiten aantonen. De zuivelwereld geeft elk jaar vele tientallen miljoenen guldens uit aan reclame en marktonderzoek maar men is nog nooit toegekomen aan bestrijding van de dwaalleer die uit de reclame komt.

Nieuwe initiatieven

Kort geleden heeft minister Stuyt van Volksgezondheid bekend gemaakt dat hij wil ingrijpen bij de reclame voor voedings- en genotmiddelen. Wanneer het twijfelachtig is of de aanprijzingen van gunstige eigenschappen voor de gezondheid wel juist zijn, dan moet die reclame verboden worden, vindt hij.

Dat is dan rijkelijk laat, maar wanneer de zuivel-wereld verstek heeft laten gaan mag men zich daarover niet verbazen. Drs. Schelhaas pleit bovendien voor het stichten van een voedingsfysiologische afdeling bij het N.I.Z.O. (*Ned. Inst. voor Zuivelonderzoek*) in Ede. Ook moet dan het *Nederlands Zuivelbureau* voorlichting gaan geven op het gebied van de voedingsleer vooral over melkvet en melkeiwit. Deze beide stoffen zullen bovendien anders gewaardeerd worden: meer voor het eiwit en minder voor het vet. In de hele E.E.G. moet de boerderijmelk -mede uitbetaald worden naar eiwitgehalte. Enzovoorts.

Behalve de kritiek dat dit alles vele jaren te laat komt is er nog heel wat dat niet deugt. Allereerst vraagt men zich af waarom niet op grote schaal gebruik gemaakt is van uitstekende, langlopende (10 tot 20 jaar!) en vele personen omvattende Duitse en Amerikaanse proeven,

die aantonen dat melkvet gezond is bij normaal gebruik. Vervolgens vraagt men zich af of de ontwikkeling in de Ver. Staten dan niet gevolgd is en waarom men daaruit geen conclusies heeft getrokken (verbod van reclame die boter en dierlijke produkten aantast). Ten slotte zal, juist doordat men zo laat komt, een groot deel van het publiek de voedingsvoorlichting van het Zuivelbureau argwanend bezien. Men zal concluderen, dat men te doen heeft met een groot lichaam, dat belangenvoorlichting kan betalen en dus de zaken naar zijn hand zet. Wij vrezen dit, omdat de tegengestelde reclame te lang heeft doorgesijpeld. Dit is reeds aan drs. Schelhaas gezegd ook.

Beter laat dan nooit? Laten wij het, bij gebrek aan een betere slogan, het daar dan maar op houden.

Leeuwarder Courant, 1973-02-02

Boterberg en vleesravijn¹

Er staat een nieuwe zuivelcrisis voor de deur, zegt Schelhaas.

NOORDWOLDE – „Er staat een nieuwe zuivelcrisis voor de deur. Een zuivelcrisis in de EEG van de negen”. Dit onheil voorspelde gistermorgen drs. Henk Schelhaas, secretaris van de zuivelbond FNZ op de rundveehouderijdag van de Coöperatieve landbouw aan- en verkoopcombinatie Steenwijk in café ‘t *Olde Vat* in Noordwolde. De heer Schelhaas verving zuivelbondvoorzitter drs. Rinse Zijlstra, die wegens „belangrijke landbouwpolitieke zaken” in Den Haag moest blijven.

De crisis tekent zich voor een deel af in de boterberg, aldus de heer Schelhaas. Het overschot zal eind maart 200.000 ton bedragen en verondersteld wordt dat er volgend jaar nog eens 200.000 ton bijkomt. De laatste jaren daalde het aantal melkkoeien enigszins, maar dat is nu weer stijgende; in Engeland, Ierland en Denemarken zelfs sterk stijgende. Dit klemmt te meer, aldus de heer Schelhaas, omdat de ontwikkeling bij de afzet - ook bij andere produkties als boter - ongunstig is. De afzet van bijvoorbeeld condens en consumptiemelk is dalende er de vergrote EEG biedt daarvoor geen oplossing.

De EEG zuivelpolitiek heeft gefaald, zo zei de heer Schelhaas en doet dat nog. Toen de boterberg zich begon te vormen bleek een afslachtregeling niet haalbaar. Een omschakelingsregeling staat al jaren op de agenda, maar blijft daarop, omdat ieder land voor zichzelf vecht. Er liggen nu acht voorstellen en die staan elkaar in de weg. De spankracht van de vergrote EEG is duidelijk minder dan vijf tot tien jaar geleden, zo constateerde hij. Het nationale belang is nog sterk en daar komt bij, dat er met de toetreding van Engeland een onzekere factor bij is gekomen. Komt Labour daar namelijk aan de regering, dan gaat men harde eisen stellen.

Een verdere inkomensachterstand voor de boeren achtte de heer Schelhaas niet aanvaardbaar. Om die te voorkomen moet een, harder gevecht geleverd worden dan in de laatste jaren. Laat staan dat er een aanzienlijke verhoging van de melkprijs in de lucht zit.

¹ Te kort aan vlees in 1973 – niet over genomen!

Niet groot

Per saldo vond hij het overschot echter niet groot: drie tot vier procent. Een evenwicht zou ook niet moeilijk te bereiken zijn als men maar één miljoen melkkoeien uit de markt wilde halen. Een vorige keer is dat ook gelukt, toen ging het echter om 500.000 melkkoeien. Zo'n regeling zou ingebouwd moeten worden, zei de heer Schelhaas, evenals een omschakelingsregeling en een heffing op Amerikaans graan. Verder vond hij het nodig, dat de kaasproductie in de hand wordt gehouden en dat er een einde komt aan de onderlinge concurrentie op de consumptiemelkmarkt.

„Er is bepaald wel geld te verdienen”. Hij vond echter niet dat de boer directe inkomenstoeslagen moest aanvaarden. Die komen elk jaar weer op de landbouwbegroting en daar schopt elk jaar de publieke opinie tegenaan.

In het slot van zijn rede ging hij nog even in op het dierlijk vet, dat zo slecht zou zijn voor hart- en bloedvaten. Hij vond het merkwaardig dat de landbouw daar nog nooit op heeft gereageerd, op een enkele uitzondering na dan. Als voordelen van niet-dierlijke vetten noemde de heer Schelhaas: de lagere prijs, de soms betere kwaliteit, de beweerde voordelen voor hart- en bloedvaten en de agressieve advertenties.

De lagere prijs staat buiten ons bereik, zo stelde hij. Een goede research van landbouwszijde zou de kwaliteitsachterstand in kunnen halen en een agressieve advertentiecampagne is ook wel te realiseren. Blijft het vermeende nadeel voor het lichaam. Drs. Schelhaas stelde, dat de research op dit gebied beheerst wordt door de Unilever, geen onverdachte bron dus. Mocht er evenwel wat van waar zijn, dan is het nadeel van het dierlijke vet zeer gering. Veel margarine is slechter dan melkvet ooit zou kunnen zijn.

Zierikzeesche Nieuwsbode, 1973-02-15

Onbehagen over concurrentie van groot-winkelbedrijven

Demonstratie bijeenkomst melkhandelaren

DEN HAAG, 14-2. Ongeveer tweeduizend melkhandelaren uit heel Nederland, gewapend met talrijke spandoeken en borden met strijdbare opschriften en met luidruchtige toeters, een enkele voorzien van een reddingboei, zijn woensdag in Den Haag bijeengekomen voor een demonstratieve vergadering.

Hun onbehagen gold de concurrentie, die grootwinkelbedrijven, supermarkten e.d. hun met beneden de inkooprijzen liggende verkoopprijzen concurrentie aandoen.

Aan het eind van de bijeenkomst werd een resolutie aanvaard. Daarin wordt er bij de minister van economische zaken op aangedrongen maatregelen te nemen die een eind maken aan de „deastreuze prijsonderbiedingen”. Deze onderbiedingen, aldus de resolutie, zijn funest voor handel en klant. Een eerste maatregel ertegen is het in het leven roepen van een verantwoorde minimumprijs.

Direct na afloop van de vergadering ging een kleine delegatie de resolutie aanbieden aan staatssecretaris Oostenbrink van economische zaken. Hoofd van de delegatie was de Rotterdamse advocaat mr. J. L. Janssen van Raay, voorzitter van de actiegroep van de *Verenigde*

Nederlandse Melkhandel die de protestdemonstratie had voorbereid. „Ik zal hem zeggen”, beloofde hij de vergadering voordat hij naar de staatssecretaris vertrok, „dat we besloten hebben niet de straat op te gaan - nog niet”.

Nog maar een begin

„U bent hier niet om te vragen, maar om te eisen” zo had mr. Janssen van Raay aan het begin van de ook door hem geleide bijeenkomst tot de melkhandelaren gezegd. De actiegroep ziet een minimummelkprijs alleen nog maar als een begin. De spreker vestigde - zoals ook in de eerder op de dag door de actiegroep gehouden persconferentie gebeurd was - de aandacht op de Belgische wet, die verkoop beneden inkoopprijs of met geringe winstmarge verbiedt.

De heer Kr. Okkerse, voorzitter van de *Verenigde Nederlandse Melkhandel*, samenwerkingsorgaan van de drie melkhandelarenorganisaties, zei dat de negenduizend Nederlandse melkhandelaren met complete ondergang worden bedreigd.

Dat groothandelsbedrijven melk verkopen, dat er een verantwoord verschil is tussen afhaalprijs en bezorgprijs, daarentegen hebben de melkhandelaren geen bezwaar.

Dumping

Maar wat nu sinds enige maanden aan de gang is, gaat alle perken te buiten. De prijzen die grootwinkelbedrijven e.d. nu berekenen zijn al geen stutprijzen meer, het zijn dumpingprijzen geworden.

De prijzen die de melkhandelaren mogen berekenen, aldus de heer Okkerse, zijn tot stand gekomen onder het wakend oog van het ministerie van economische zaken, waar men echt wel raad weet met een strak prijsbeleid ten aanzien van de noodzakelijke levensmiddelen. Om hun huidige prijsstelling van melk en melkprodukten mogelijk te maken, moeten de grootwinkelbedrijven z.i. de prijzen van andere produkten wel verhogen.

Minister Langman van economische zaken hoopt vrijdag of maandag a.s. te kunnen beslissen of hij het *Produktschap voor Zuivel* al of niet de bevoegdheid zal geven tot het vaststellen van een minimumprijs voor consumptiemelk. Het overleg hierover met andere bewindslieden hoopt hij deze week af te ronden.

Provinciale Zeeuwse Courant 1973-02-17

Minimumprijs voor melk, tegen stuntmelk supers

DEN HAAG (ANP) - Het *produktschap voor zuivel* mag - onder bepaalde voorwaarden - een minimumprijs vaststellen voor verpakte gestandaardiseerde melk met een vetgehalte van 3.2 procent. Dit heeft minister Langman (economische zaken) het produktschap vrijdag per brief meegedeeld.

De minimumprijs mag ten hoogste 69 cent per liter bedragen. Een andere voorwaarde van de minister is dat de voorzitter van het produktschap de bevoegdheid moet hebben om ontheffing te verlenen.

De voorwaarden voor ontheffing moet het produktschap vaststellen in overleg met de minister van economische zaken.

Minister Lankman heeft de bevoegdheid tot het vaststellen van een minimumprijs beperkt tot één jaar. Het produktschap heeft om een minimumprijs voor melk gevraagd in verband met de verkoop op grote schaal van goedkope melk door enkele grootwinkelbedrijven in het westen van het land.

Leeuwarder Courant, 1973-03-23

Consument merkt niets van andere landbouwprijzen

BRUSSEL - De nieuwe prijsvoorstellen voor de landbouw zullen niet van invloed zijn op de consumentenprijzen van de landbouwprodukten. Dat heeft landbouwcommissaris ir. Pierre Lardinois donderdag in Brussel in een toelichting op zijn prijsvoorstellen gezegd. Vooral in de Beneluxlanden en Duitsland zal de consument in de huidige actuele situatie bijzonder weinig merken van de nieuwe prijzen. De vleesprijzen bijvoorbeeld liggen in deze landen nu al stukken hoger dan de huidige garantieprijzen, die voor de producent gelden. Het gaat er ons alleen maar om meer zekerheid voor de producent te scheppen, aldus Lardinois.

Boter zal in september als gevolg van de nieuwe prijsvoorstellen, in de EEG voor de consument goedkoper worden en wel (afhankelijk van het land) vijftien tot twintig procent. Men hoopt dat deze prijsverlaging er toe zal bijdragen om de boterberg van 400.000 ton sneller weg te werken.

Leeuwarder Courant, 1973-03-27

Halve boterberg naar Rusland?

(Van onze correspondent)

BRUSSEL - De EEG-commissie en commissaris Lardinois in het bijzonder, staat voor een politiek zeer moeilijke beslissing. Zij betreft de afzet van boter uit de gemeenschap aan de Sowjet-Unie tegen de spotprijs van een gulden per kilo.

Twee weken geleden bedroeg de botervoorraad in de gemeenschap in openbare en particuliere opslag een 416.000 ton. De Sowjet-Unie heeft laten weten bijna de helft van deze voorraad, namelijk 200.000 ton, te willen aankopen. Op elke aan de Sowjet-Unie verkochte ton boter zou de gemeenschap uit het landbouwfonds meer dan f 4500 als restitutie moeten bijpassen. De verkoop aan de Sowjet-Unie van 200.000 ton gemeenschapsboter zou de gemeenschap bijna een miljard gulden kosten. Op de Russische markt zou de Euromarktboter voor niet meer dan 31 cent per pakje van de hand kunnen gaan.

Met dit alles dient men te bedenken dat wanneer de boter niet aan de Sowjet-Unie verkocht wordt en onverkocht blijft de gemeenschap voor de 200.000 aan de Sowjet-Unie af te zetten ton boter veel meer dan een miljard gulden zal moeten neertellen namelijk de volle interventieprijs. Verkoop aan de Sowjet-Unie betekent dus dat de schade nog enigszins wordt beperkt. Op de voor de hand liggende vraag waarom men de overtollige boter niet tegen lage prijzen binnen de gemeenschap probeert al te zetten is het antwoord dat pogingen daartoe in het verleden niet veel hebben opgeleverd omdat een groot deel van de consumenten eenvoudig geen boter meer wil.

De Politiek zo moeilijke beslissingen voor de Commissie vloeien voort uit het feit dat het EEG-regime melkproductie veel te aantrekkelijk maakt. Om deze tijd van het jaar kan men in 1972 in de gemeenschap haast van boterschaarste spreken. Dit jaar is er echter een overschot van 400.000 ton.

De totale boteromzet in de oude gemeenschap dat wil leggen de gemeenschap van zes, bedraagt 1.100.000 ton. Wat nu aan de Sowjet-Unie zal worden afgezet bedraagt bijna een vijfde van die omzet. De vraag wat er te doen staat is geen zaak van de ministerraad. De commissie heeft hierover te beslissen nadat zij het zogenaamde beheerscomité om advies heeft gevraagd. Dit beheerscomité bestaat uit vertegenwoordigers van de ledenstaten die het wel niet eens zullen worden zodat de commissie zelf zal moeten uitmaken wat haar te doen staat.

Leeuwarder Courant 1973-03-29

Frico bouwt niet aan boterberg

HARGA - De botermakerij van de Frigo in Warga bereidt op het ogenblik 400 ton boter per week. Het bedrijf werkt op het ogenblik in drieploegendienst, waarbij het grootste deel van de boter in kleinverpakking naar Engeland gaat. Door het toetreden van Engeland tot de EEG is Finland als boterleverancier van dit land uitgevallen. Het Nederlandse produkt komt er ten dele voor de in plaats.

Wekelijks stuurt de Frigo 300 ton boter in pakjes naar het Verenigd Koninkrijk. De Frigo heeft in Londen afzet gevonden voor boter, die gemaakt is uit zomer- en winterroom, terwijl in Schotland vraag is naar witte boter uit winterroom. Verder is het boteroliebedrijf weer in werking gekomen door een plotselinge vraag naar boterolie uit India. De boterolie uit Warga is bestemd voor „recombined-milk”-fabrieken in dat land. Tot mei denkt men in Warga 1000 ton boterolie te kunnen produceren.

De Frigo draagt niet rechtstreeks bij tot de zogenaamde boterberg. Vorig jaar is in Warga 16.000 ton boter gemaakt, waarvan vijftien procent aan de boterberg gezet moest worden. Het merendeel vond een directe bestemming in de consumptie.

De Frigo produceert een derde deel van de Nederlandse boter, die in kleinverpakking aan de markt komt, van de totale Nederlandse boterproductie werd vorig jaar 31 procent bij de berg gevoegd, het laagste percentage, op Italië na, van de EEG-landen. Van de Franse productie ging 38,7 procent bij de overschotten. Van de Duitse 33 procent en van de Belgische 40 procent. De percentages betreffen dat deel van de productie dat tegen het einde van het jaar nog als overschot te boek stond.

Boterberg

Tot mijn verbazing lees ik in de Leeuwarder Courant, dat Rusland de helft van de roomboter wil overnemen voor de prijs van een gulden per kilo. Nu wou ik de domme EEG-landen een raad geven. Verkoop de boter aan de EEG-landen zelf voor de prijs van twee gulden per kilo. Wat zou menig huismoeder blij zijn haar kinderen eens roomboter te kunnen geven voor vijftig cent per pakje. Ik heb ook gelezen dat men liever geen roomboter eet. Dit gelooft diegene die het schrijft vast zelf ook niet. Zeker die domme leiders van de EEG-landen niet. Dus, huisvrouwen, even maar de margarine voor de helft minder gebruiken en wij missen het overschot aan boter.

Leeuwarden,

B. van Zwol.

Boeren onder vuur²

VOOR DE BOEREN in het Westen is er slecht weer op til: In de VS houden woedende huisvrouwen een kopersstaking tegen duur vlees en beraamt het Witte Huis een ingrijpende hervorming van het landbouwbeleid, wat wel zal uitdraaien op afbraak van overheidssubsidies.

In de EEG wil de nieuwe „groene paus” Pierre Laerdmois de steigerende boeren in een strak prijzengareel slaan. Het „Algemeen Dagblad” roept, dat de landbouw te lang de heilige koe van Europa is geweest, waarop de huisvrouw geen vat had en dat de boeren moeten afleren, constant op andermans zak te teren.

In Duitsland en Engeland kan men soortgelijke kreten, die de verhouding boer-consument op scherp zetten (polariseren) vernemen. De boeren krijgen de schuld van de stijgende prijzen van het voedselpakket. Hun wordt verweten, dat zij de consument dubbel laten dokken: eerst via subsidies, dus belastinggeld, en daarna via hoge prijzen. Hun beloning moet worden bevroren omwille van de inflatie-bestrijding. Zij mogen echter bij hun modernisering om hun kosten omlaag te krijgen het landschap vooral niet bederven. En er moeten nog veel meer boeren, liefst mét hun vee, weg-gesaneerd worden.

Het is een feit, dat het met de productie en vooral de distributie van agrarische producten nationaal en internationaal een janboel is: In de EEG is er naast een boteroverschot een vleestekort. Eerdere maatregelen tegen melkzeeën en boterbergen hebben tijdelijk tekorten veroorzaakt, die de melklevering weer omhoog dreven, terwijl de productiviteit snel toenam. In de Sovjet-Unie hebben wanbeleid en misoogsten een enorm graantekort veroorzaakt. Een van de gevolgen was, dat er veel vee moest worden afgeslacht wegens een tekort aan veevoer, wat weer een botertekort opleverde. De VS mogen de Sovjet-Unie nu graan leveren en de EEG een deel van zijn boterberg.

De boterberg en het vleesravijn in West-Europa bewijzen, dat de huidige landbouwpolitiek onhoudbaar is. De in de kapitalistische landen met subsidie gefokte overschotten gaat voor een krats naar het communistische moederland. Westerse consumenten mogen de Russische

2 Opiniestuk van 'N', was regelmatig iets van geplaatst in de LC.

verbruikers subsidiëren. Het schijnt dan zelfs technisch nog mogelijk te zijn, dat die goedkope Euroboter uit de Sovjet-Unie via de handelssluisen van de DDR en de Bondsrepubliek in West-Europa de markt kan komen bederven. Bij dat alles komt, dat er in de arme landen dit najaar grote nood dreigt te ontstaan door de geslonken graanvoorraden en de gestegen prijzen. Deskundigen vrezen een nieuwe zuivelcrisis.

De boeren worden van alle kanten onder vuur genomen: Als inflatiemakers, die de kosten van levensonderhoud opjagen. Als parasieten, die via subsidies op gemeenschapsgeld blijven teren. Als milieu- en landschapsbedervers met hun nieuwe middelen, methoden en bedrijfsgebouwen waarmee zij hun productiekosten laag willen houden. De paar vette Jaren, die ze na veel magere jaren hadden veroverd dankzij enorme inspanningen, lijken voorbij.

Ook voor de Friese boeren wordt de zaak de komende weken in Brussel uitgevochten. Lardinois wil de prijzen met nog geen drie procent verhogen. Dat betekent voor de akkerbouw ongeveer de nullijn, terwijl er voor de melk iets bij zou komen. Lardinois wil deze prijsregeling koppelen aan de afbraak van compenserende maatregelen voor koerswijzigingen om zo iets via de gehavende eenheid van de gemeenschappelijke landbouwmarkt te herstellen. Dat komt feitelijk neer op een bevestiging van de achterstand in inkomens, die de boeren nog bij andere groepen hebben. Omwille van de inflatie-bestrijding en de geld-sanering.

Zij, die klagen, dat de boeren via het voedselpakket de inflatie aanjagen, vergeten dat het voedselpakket een steeds geringer deel van het consumptie-budget uitmaakt. Zij vergeten ook, dat de prijzen van zuivelproducten over het algemeen lang zo snel en veel niet zijn gestegen dan die van andere industriële producten. Zij mogen bedenken, dat de boeren als men hun werktijden rekent vaak minder verdienen dan hun arbeiders, die weer een achterstand hebben bij de gewone industrie-arbeiders.

Men mag ook bedenken, dat de Nederlandse export van zuivelproducten één van de voornaamste bijdragen tot het in evenwicht houden van onze handelsbalans is. Land- en tuinbouw vormen nog altijd een belangrijke pijler van onze welvaart. Tienduizenden boeren en arbeiders zijn de afgelopen decennia stil weggetrokken van het platteland en hebben daar boerderijtjes en huizen vrijgemaakt voor stedelingen, die snakken naar groen, frisse lucht en rust. Zij hebben ook veel land vrijgemaakt voor wegen- en huizenbouw, recreatie en industrie.

Het is onredelijk en onzedelijk om de achtergebleven boeren aan te pakken juist nu zij de resultaten van hun inspanningen en opofferingen gaan ruiken. Een hervorming van het landbouwbeleid is zeker nodig. Maar die moet niet beginnen met emotionele kreten over hoge prijzen. Boer-zijn is niet een wijze van leven, maar een middel om te leven en anderen te laten leven. Boeren zijn zeker geen heilige koeien in onze gemeenschap. Die gemeenschap heeft hen wel te lang als werkezels misbruikt. De boeren hoeven zich daarom niet als zondebokken de door anderen aangerichte inflatie-woestijn in te laten sturen.

N.

Ingezonden: Boterschandaal

Er kan inderdaad van een boterschandaal gesproken worden, nu de boterexport uit de EEG naar Rusland in de publiciteit is gebracht. De betrokken autoriteiten wringen zich in alle bochten om duidelijk te maken, dat er naar hun mening geen andere en betere oplossing mogelijk is. Om eenzijdige stellingname te weerleggen, zou ik gaarne enige feiten naar voren willen brengen, waaraan tot nog toe te weinig of zelfs geen aandacht werd geschonken.

Als we als basis nemen, dat melk voor vier procent uit melkvet bestaat, dan betekent dit, dat honderd kilo melk vier kilo melkvet bevat, duizend kilo melk, veertig kilo melkvet, een miljoen kilo melk veertigduizend kilo melkvet en een miljard kilo melk dus veertig miljoen kilo melkvet. Nemen we als basis in de EEG een jaarlijkse produktie van honderd miljard kilo melk, dan betekent dit dus honderdmaal veertig miljoen oftewel vier miljard kilo melkvet (boter). Daarvan gaat naar Rusland 200.000 ton of 800 miljoen pakjes à dertig cent. De opbrengst hiervan is dus 800 miljoen keer dertig cent is 240 miljoen gulden. Stellen we dat zes miljard kilo melk bestemd is voor Nederland om er het melkvet aan te onttrekken, dan is dit zes honderdste keer 240 miljoen of 14,4 miljoen gulden. De Nederlandse consument betaalt per pakje boter rond twee gulden of bijna zeven keer zoveel, hetgeen betekent dat wij als volk zeven keer 14,4 miljoen gulden, dus rond honderd miljoen gulden weggooien, waarvoor we dan die 14,4 miljoen terugkrijgen.

Blijft deze boter in de EEG en beschikbaar à dertig cent per pakje, dan zouden bijvoorbeeld een miljoen der laagst betaalde Nederlandse werknemers in feite een loonsverhoging van honderd miljoen minus 14,4 miljoen oftewel rond 86 miljoen gulden kunnen ontvangen - per werknemer 86 gulden. Gaat men uit van een beschikbaarstelling naar de norm van 12.000 à 13.000 gulden aan jaarlijksloon en wekelijks twee pakjes à dertig cent per gezin, dan zou dit voor een miljoen gezinnen in deze loonklasse twee miljoen pakjes à dertig cent of 600.000 gulden betekenen. Men betaalt echter twee gulden per pakje en dat maakt vier miljoen gulden. Het verschil per week is dus op die basis 3,4 miljoen gulden.

Bij export naar Rusland kost dit 800.000.000 (pakjes) keer f 1,70 (f 2 minus 30 cent) oftewel 1.360.000.000 gulden. Dit bedrag moet bij export naar Rusland door de EEG worden opgebracht. Voor Nederland betekent dit, op basis van zes miljard kilo melk, zes procent van 80 miljoen pakjes is 48 miljoen pakjes boter à f 1,70, maakt 81.600.000 gulden. Door voor een miljoen laagst betaalde Nederlandse gezinnen twee pakjes boter per à dertig cent beschikbaar te stellen, kan het exportverlies van 175 miljoen minus 81,5 miljoen rond tot 93,5 miljoen gulden worden teruggebracht.

Daarmee is het Nederlandse aandeel in de boterberg verdwenen, terwijl meteen een looncompensatie wekelijks van twee maal f 1,70 is f 3,40 voor die genoemde een miljoen Nederlandse gezinnen positief tot uitdrukking komt.

Uitgaande van het totale subsidiebeleid in ons land en bedenkend dat de melkproducenten de zgn. subsidie op andere wijze weer terugbetaalt, zelfs meer dan het ontvangene, betekent dit voor de staat geen extra aderlating. Integendeel, een bijdrage aan de inflatie-bestrijding. Vergelijkt men een en ander met de margarine-industrie of met de slavenlonen op de plantages, dan zou dit surrogaat-produkt als moordende concurrentie-factor van de kaart kunnen worden geveegd bij een enigszins vergelijkbare beloning ten overstaan van de laagst betaalden in de zuivelindustrie. In het kader der ontwikkelingshulp zou daar hier te lande wel eens

wat meer aandacht kunnen worden besteed. Deze hulp komt niet ten goede aan de koelies en daarom is een heffing op de grondstoffen voor de margarineindustrie alleszins gerechtvaardigd. Stellen we de prijs van de boter naast de margarine ook op vijftig cent per pakje, dan wordt de toeslag f 1.50 en voor de genoemde 48 miljoen pakjes boter dus 48 miljoen keer f 1,50 is 72 miljoen gulden. De keuze is dan aan de Nederlandse consument zelf.

Stelt met het verbruik op één kilo boter, tegen vijf kilo margarine en nemen we aan ieder voor de helft, dan wordt dit drie kilo van elk en dan is meteen een rechtvaardiger en eerlijker concurrentie ontstaan. De onbelaste import van margarinegrondstoffen rechtvaardigt alleszins een toeslag op ons eigen natuurproduct. Temeer nog waar de melkproducenten de afvalstoffen van de margarine-industrie in de vorm van veevoeder voor hoge prijzen overnemen. Zou dit niet gebeuren, dan moest het pakje margarine direct al in prijs worden verdubbeld, de mensonwaardige sociale toestanden met de lonen nog maar daargelaten.

Neen er is geen boterprobleem veroorzaakt door de boeren. Het probleem is de margarine in handen van de grootkapitalistische concerns, die met bedenkelijke methoden eerlijke concurrentie met ons natuurproduct onmogelijk maken. Aan een kostelijk natuurproduct onvervangbaar en waaraan alles is ten koste gelegd om het die volmaaktheid te geven welke het thans bezit, wordt een waardering toegekend gelijk de uitwerpselen van mens en dier. Voor een pakje natuurboter dertig cent, dat is de waardering door de moderne Europese cultuurmensen eraan toegekend.

Terwijl in de tropische landen de baby's aan de verdroogde borsten der moeders sterven, menen de progressieven niets beters te kunnen bedenken dan de melk als eerste levensbehoefte naar de gierkelders te verwijzen. Maar ook om zich christelijk noemende regering bestaat het, deze zogenaamd overtollige boter voor een weggooiprijs te exporteren naar een land waarvan men weet dat het systeem erop gericht is, het onze te vernietigen. Men schaamt zich niet, ook nog bid- en dankstonden voor het gewas te houden. Diegenen die verantwoordelijk zijn voor het boterschandaal zou ik willen toeroepen: Weet wat gij doet! Voorwaar, ik zeg u, met het oordeel waarmee gij oordeelt, zult gij geoordeeld worden en met de maat waarmee gij meet, zult gij wedergemet worden!

Bengum,

M. B. de Vries.

Nieuwsblad van het Noorden,
15 november 1973, blz.21

S. VAN DER PLOEG OOK UIT BESTUUR 'ZUIVEL'

De heer S. van der Ploeg, oud-voorzitter van de agrarische en voedingsbedrijfsbond NVV, heeft zich teruggetrokken als bestuurslid van het **produktschap** voor **Zuivel**, waarvan hij ook jarenlang plaatsvervangend voorzitter is geweest. In de bestuursvergadering van het schap heeft hij gisteren afscheid genomen.

S. vd. Ploeg werd kort daar na - 28 dec. - Burgemeester van Oude Pekela.....

Limburgsch Dagblad 1973-12-17

Nieuwsblad van het Noorden, 1973-09-12

Zijlstra FNZ.: 'Wereld met EEG-melk meer mans'

Steeds meer ontwikkelt de EEG zich bij uitstek tot het melkproductiegebied van de wereld. Door de stagnatie of daling in de melkaanvoer elders in de wereld komen er steeds meer mogelijkheden voor de zuivelexport vanuit de EEG. Zo zijn er tekenen die erop wijzen dat de Verenigde Staten van Amerika een blijvende importbehoefte aan zuivelprodukten gaan vertonen.

De Nederlandse zuivelindustrie heeft in de afgelopen jaren een uitstekend exportapparaat opgebouwd. Van de wereldzuivelhandel neemt ons land ruim 20 procent voor zijn rekening. Dit zei Rinze Zijlstra in zijn openingsrede op de jaarvergadering van de *Koninklijke Nederlandse Zuivelbond*.

Rinze Zijlstra pleitte, evenals een jaar geleden, weer voor een wereldvoedselpolitiek waardoor volgens hem een betere voedselvoorziening wordt gewaarborgd. Hij denkt aan het aanleggen van voedselvoorraden op strategische punten.

Leeuwarder Courant 1973-12-18

Kaasexport bereikt een recordhoogte

200 miljoen kg kaas over de grens

BERM – Vanmorgen is de 200 miljoenste kg kaas van het jaar over de grens gegaan op de autoweg van Arnhem naar het Roergebied. Het is voor het eerst, dat de Nederlandse zuivelhandel zoveel kaas in één jaar over de grens brengt. Het bedrag dat met deze export gemoeid is beloopt een 800 miljoen gulden.

De 200 miljoenste kilo is door de voorzitter van de *Bond van Zuiverkoopverenigingen* mr. Gerrit Hepkema overhandigd aan de voorzitter van het *Produktschap voor Zuivel* ir. B. van Dam, die op zijn beurt de kaas overdroeg aan de voorzitter van de Duitse importeurs, dr. Scheer van Nuernberg.

Het was een idee van de *Frico* om aan de passage van de 200 miljoenste kilo extra aandacht te besteden en het *Nederlandse Zuivelbureau* te **Aken** organiseerde een hele plechtigheid rond de passage, die vanmorgen om elf uur in alle kou en guurheid van het weer gestalte kreeg o.a. met een toespraak van ir. B. van Dam.

Ir. Van Dam noemde de prestatie van de Nederlandse kaasexporteurs om nieuw wereldrecord omdat nog nooit eerder een land zoveel kaas heeft geëxporteerd, Nederland heeft zich kunnen handhaven als de grootste kaasexporteur ter wereld. Van de 610.000 ton kaas, die er in 1972 op de markt werd verhandeld kwam 31 procent, of 190 miljoen kg uit Nederland. Frankrijk, de naaste concurrent, lag 30.000 ton achter.

In 1959 werd voor het eerst 100.000 ton kaas uitgevoerd door Nederland, daaraan is toen geen bekendheid gegeven. Toen werd wel aandacht besteed aan het feit, dat de kaasproductie in een jaar de 200.000 ton is gepasseerd. Dit jaar bedraagt die produktie 315.000 ton.

Er blijft voldoende kaas in Nederland, aldus ir. Van Dam, om aan de groeiende vraag te voldoen. Sedert 1959 groeide het inwonertal van Nederland met twee miljoen en de consumptie van kaas per hoofd van de bevolking groeide met 1¾ procent tot 9 kilo. Productie en export van kaas hebben een stormachtige groei vertoond evenals de melkproductie. Een steeds groter deel van de melk wordt verkaasd, in 1959 nog 33,33 procent en dit jaar 36 procent.

De export van kaas richt zich in de eerste plaats naar de (zes) EEG-landen, die in 1972 73 procent van de kaas afnamen, waarvan Duitsland op zijn beurt 61 procent of 84.000 ton. Naar derde landen, met uitzondering van het Verenigd Koninkrijk, ging zeventien procent of 32.000 ton en naar de Britse markt 14,25 procent. Alle markten vertoonden een sterke groei.